

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v stolnem farovžu. Deležniki tiskovn. društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Vabilo k naročbi „Slov. Gospodarja“.

Bliža se drugo polletje, torej vabimo vse one naročnike, ki so le za pol leta naročili list, da svojo naročbo nemudoma ponovijo, ker se sicer ne vé, ali se jim list še pošilja ali ne? Kteri so še za prvo polletje z naročnino na dolgu, te pa lepo opominjamo, da plačajo brž ko mogoče, ker tudi „Gospodar“ svoja plačila ima, ki se mu ne prizanašajo zato, ker naročniki na dolgu ostajajo. —

Opravištvu.

Častitim volilcem

kmetskih občin: ptujskega, ormuškega, šentlenarškega, rogaškega, šmarškega, ljutomerskega in gornje-radgonskega okraja!

Zastopniki skoro ovseh omenjenih sodnijskih okrajev so mene pri volilnem shodu v Ptuj dne 11. majnika, za kandidata v državni zbor postavili. Dolžnost mi je, da se za to zaupanje častitim volilcem zahvalim, pa tudi na ta častni klic odgovorim.

Ker sem si svest, da po svojih mnogoletnih skušnjah in pridobljenih znanostih predragemu volilnemu okraju koristiti zamorem, in ker sem Vam in pravičnej stvari sploh popolnoma udan, me veže tako rekoč dolžnost, da se Vam tudi v tej reči udam ter kandidaturo prevzamem.

Svojih moči in resne volje, delati za Vaš vsestranski blagor, Vam ne ponujam kot novinec, marveč kot star znanec in zvest prijatelj, ki se je z Vami bojeval in že marsikaj britkega za Vas pretrpel.

Ne stopim pred Vas z navadnimi nastavnimi besedami: „omika“, „svoboda“ in „samouprava“ ali avtonomija, ker prvič Vi tako neomikani niste, kakor Vas nekteri radi razglašajo, drugi pa zato ne lovim ljudi s takimi praznimi besedami, ker se,

kakor žalostna skušnja uči, za njimi večjidel skriva vse kaj drugega, kakor te besede same pomenjajo, namreč: duševna vnemarnost, samovoljnost, posilnost, hujskanje, razprtija in splošna zmešnjava.

Sklicujem se pa na svoje 12letno javno delovanje v prid slovenskemu ljudstvu, ki ve, kaj da sem delal zanj in tudi lahko presodi, ali sem opravičil zaupanje, ki ga je v mene stavilo, in — ali sem še nadalje njegovega zaupanja vreden.

Slednjič še omenim, da nisem nikol dvomil, ampak še za svojo dolžnost spoznal, sprejeti program „pravne stranke“ v Avstriji, in to zato, ker poudarja ta program ednako pravica za vse in tudi narodnemu programu Slovencev ni nasproten, marveč je upati, da prav s pomočjo pravne stranke Slovenci svoj narodni program še najbrže doženejo.

V Gradcu. 12. junija 1873.

Vam srčno udani

Mihael Herman,

deželni poslanec in odbornik.

Sad liberalizma pri šolah.

(Konec.)

Ločitev cerkve in šole pomenja — kakor smo zadnjič pokazali — da je šola brezverska. Ker pa imajo liberalci debela ušesa in navadno tudi nič ne berejo, kar jim nasprotna katoliška stranka razglašja, hočemo ljudskim poštenjakom v pojasnjenje še enkrat ob kratkem stvar razložiti.

Naši liberalni nasprotniki stvar prav grdo prebračajo, češ, da gre pri tej stvari le za to, kdo da je šolam nadzornik: posveten človek ali pa duhovnik? Nadzornistvo šol zamore biti v posvetnih rokah, in vendar šola samo zavolj tega brezverska ne bo. Nasproti pa tudi nadzorništvo v duhovskih

rokah šole še ne dela verske, nego je kljubu temu lahko celó brezverska. Kaj po tem takem odloči, je-li šola verska ali brezverska?

Edino le to, na kako stališče da se svétني učitelj cerkvi in krščanski odredi nasproti postavi. Po sedaj veljavni šolski postavi je vsa krščanska vzreja šolske mladeži edino le kateketu kot služabniku cerkve izročena, svétnemu učitelju se za to brigati ni. On spolnuje popolnoma svoje dolžnosti, če tudi otrokom nikdar imena Božjega, Božjih zapovedi, itd. ne omeni. On nema s cerkveno oblastjo, ta pa ž njim celó nič opraviti. Vsled tega je mogoče, da je n. pr. na Dunaju direktor pripravništva luteran dr. Dittes; je mogoče in v mnogih krajih tudi v resnici tako, da je učitelj druge vere kakor so otroci, ktere podučuje; je mogoče, da so šolska berila za kat. otroke taka, da jih lahko tudi turški učitelj za svojo šolo rabi.

V tem tedaj jedro brezverske šole tiči, to je ločitev cerkve in šole! In to prosimo svoje nasprotnike prav dobro si zapomniti, da nas ne bodo vodno pri gg. učiteljih ovajali, češ, da boče „Gospodar“ ali „pravna“ stranka nadzorništvo šol zopet duhovnikom v roke spraviti!

Vprašamo zdaj: je-li ta ločitev dobra?

Zdrava pamet, namen človeštva in poklic sv. kat. cerkve, kakor tudi ozir na modro, uspešno vzrejo mladeži nam pravi na ves glas, da ta ločitev ni dobra, marveč škodljiva na vsako stran. S to ločitvijo se je podkuril razpor med učitelji in — katol. cerkvijo, ktere je vendar učitelj, ako hoče katoličan ostati, pokorščino dolžen, kakor vsak drugi vernik. Res, da ta sovražni razpor še ni povsod se pokazal, in posobno slovenskim učiteljem na čast smemo reči, da menda po večini niso tako rogati proti kat. cerkvi, kakor mnogo njih vrstnikov. Doživeli smo že mnogo učiteljskih shodov, v kterih se je očitno sovrašstvo proti kat. cerkvi, proti krščanstvu in krščanskemu življenju pokazalo. — Minister uka, pl. Stremayr, je lani meseca oktobra ukazal dunajskim učiteljem národnih in mestjanskih šol, da so dolžni nadzorovati šolsko mladež, kadar je pri svetih opravilih. Kaj se zgodi? Proti tej naredbi ministrovi se ustavi meseca aprila t. l. šolski nadzornik 5. dunajskega okroga., Fr. Bobies kot prvosednik stalnega odbora avstrijskih učiteljskih shodov, ter pošlje ministru protest, češ, da se starišem kakor otrokom „zapovedati“ ne sme, udeležiti se svetih opravil, da torej tudi učitelji dolžni niso, mladež pri cerkvenih opravilih nadzorovati! — Ta upor svojega služabnika kaznuje minister s tem, da mu 31. maja t. l. nadzorstvo vzame. Na to nastane strašen ropot po vseh liberalnih novinah, ki tirjajo, naj se ubogi minister v prihodnjem drž. zboru zatoži zaradi — prelomljene ustave! Od vseh krajev pošiljajo zdaj učiteljska društva zaupnice liberalnemu Bobiesu in nezaupnice ministru, tudi učiteljsko drustvo mariborskih učiteljev je to storilo

in s tem pakazalo, da je po večini svojih udov ravno tako zagrizeno v verskem oziru, kakor rudečkarški Bobies. Ob enem so se učitelji in obe učitelji mariborske dekliške šole proti povelju mestnega šolskega svéta letos na Telovo skupjali, ter otrokom naravnoč branili, da ne smejo k procesiji, in ko je vendar mnogo deklet svečanosti se udeležilo, so učitelji in učiteljci — doma ostali! —

Če se toraj od strani učiteljev in učiteljskih društev neposrednim in najvišjim šolskim oblastnjam gledé svetih opravil nepokoršina tako očitno kaže, zamore le sovrašstvo proti krščanstvu temu krivo biti. To pa je strupeni sad ločenja cerkve in šole; kajti mnogi, na prav nizki stopnji izobraženja stoječi učitelji mislijo, da morajo zdaj, ko jih je postava cerkveni oblasti spodmaknila, proti cerkvi in vsem cerkvenim naredbam in pravilom delati in se tako prikupiti liberalcem, ki posebno po mestih zvonec nosijo tudi v šolskih svétih. Po liberalni postavi so se zli duhovi poklicali, zdaj jih pa še minister zakleti več ne more!

Ta razpor med šolo in cerkvijo dela tudi razprtijo med liberalnimi učitelji in poštenimi, svojemu poklicu zvestimi kateketi, kakor tudi med posvétnimi učitelji, med kterimi je še hvala Bogu zadosti poštenih katoličanov, kterim se gnjusi nespametno in pregrešno hujskanje svojih tovarišev proti kat. cerkvi.

Pri takem žalostnem stanju se mora človek res čuditi — da ostreje ne rečemo — nepremišljenosti Vošnjakovi, ki je v celskem volilnem shodu kvasil in zdaj v „političnih listih“ zopet frazo ponavlja: „V šolski postavi je vstvarjena trdna podlaga za ljudsko omiko.“ Če hiša poka, mora pač podlaga slaba biti, in razpok je v novem šolkem hramu tako očiten, da se zakrivati več ne da.

In če se en del učiteljstva pri vsakej priliki proti krščanstvu in kat. cerkvi tako očitno sovražen kaže, je to jako nevarna podlaga za ljudsko omiko; kajti kdor tako dela in versko podlago pri drugih spodjeda, ni omikan in tudi prave omike ne širi, marveč je neotesanec, če se tudi za kakega „doktorja“ šteje. V resnici omikan človek spozna, da človeštvo kakor posamezni človek brez krščanstva duševni spačenosti zapade, da brez krščanstva države, narodi in družine obstati ne morejo.

Slednjič nam mora vsak pameten človek pritrditi, da o krščanskej vzreji šolske mladeži ni govoriti, ako se svétني in duhovni učitelj krepko ne podperata, na čvrsti podlagi krščansko-katoliških načel vzajemno in složno ne delata. Odgoja mladeži — to pripoznavajo vsi umni pedagogi — se mora vršiti v lepem soglasju od strani vseh, kterim pripada prevažna naloga vzrejanja mladež. To pa velja v prvi vrsti o krščanskej vzreji, katero poudarja tudi nova šolska postava kot najvišji namen vsega šolanja, katere želijo najbolj poštene krščanski starši, katere tako živo

človeška družba potrebuje, ker jo čedalje bolj razdeva duh brezverstva, brezbožnost in splošna nepoštenost. Vzajemna, soglasna krščanska vzreja pa ni, če vsled prenaglene šolske postave učitelj, imajoči največ ur odmerjenih, vse le kateketu samemu pripusti, vrh tega pa še, kakor prežalostne skušnje učijo, mnogokrat kateketa naravnoč overa ter otroke moti. Pri mrzli peči se po zimi ne ogreješ; tako mora tudi otroško srce mrzlo ostati, ako veje v šoli ledeni veter verske mlačnosti ali pa celó mrzenja do vsega krščanskega življenja. V 2 urah na teden ne opravi kateket nič, posebno zdaj ne, ko so prismuknjeni pedagogi šibo iz šole odpravili ter je mladež posebno v mestih tako razbrzdana, da zgublja kateket skoro polovico vsega njemu odmerjenega časa z opominjanjem otrok, da naj vendar pri miru bodo, kar je skoro vselej zastoj.

Da bi le ljudje, ki hočejo o šolskih zadevah govoriti, tudi poznali človeško srce, ki je vsled greha polno napak, množičih se z leti človeškega življenja! Tù je treba — in to posebno v mladih letih — vednega, krepkega zdravlila, ki ga edino le krščanstvo podaje, ako se mladež po prizadevanji blagih učiteljev krščansko misliti, čutiti, živeti **navadi**; če vidi na učiteljih samih častnih izgledov krščanskega življenja in vedenja. Če pa vsega tega ni, če še otrok leta in leta dni videti mora, da so sveta cerkvena opravila, služba Božja, zakramenti, očitna molitev itd. stvari, katerih se otroci — proti željam svojih staršev — sami ogibati morajo, če otroci še čujejo, da učitelj ali prismojena učiteljica kateketu naravnoč nasproti dela, — če je tako, potem ne govorite več o krščanski vzreji šolske mladine, marveč pripoznati morate, če ste odkritosrčni, da je ločenje cerkve in šole začetek brezbožnosti in spačenosti!

Te ločitve tudi nihče drug v svet zagnal ni, kakor le zagrizeni sovražniki kat. cerkve. Zato ima dr. Friedberg, profesor prava (!) v Lipsiji in Bismarkov učeni oproda ali pomagáč, v svoji osnovi za vničenje kat. cerkve na Nemškem tudi točko „ločenja cerkve od šole.“ In vse, kar se z liberalizmom ponaša, kriči za njim: Tako je: cerkev se mora popolnoma šole ločiti! In ta krič gre tudi po naši slovenski domovini, in ravno oni ljudje, ki si po vsej sili privajajo privilegijo, da so „omikani“ in „svobodni“, najhujše kriče za to ločitev, ki je vir neštevilnih spak in neotesanosti.

Prepuščamo bralcem v dalje razmišljanje, kaj da se je doseglo s tem, da so oni, ki gg. učiteljem službo in plačo dajejo, skoro povsod naši narodni nasprotniki. — Omenimo naj le še, kako hudo da bo ta čisto nepotrebna ločitev sčasoma prizadevala krščanskim srenjam, ki ne bodo mogle, razen za drago plačo, dobiti sposobnih organistov, ker se pripravniki orglati več ne učijo! Lepo narodno cerkveno petje se bo

sčasoma, ko ne bo umnih in izurjenih voditeljev, celó pozgubilo.

Gledé na vse to in na mnoge druge sitnobe, ki so navstale vsled tega, da je učitelj proti vsemu vplivu cerkvene oblasti po postavi zagrajen, naj sodi svet, koliko resnice da je v besedah dra. Vošnjaka, da „se je ljudstvo že vživelo (krasna slovenščina!) v novo šolsko postavo!“ — Prazna domišljija, v kateri se le liberalstvo zibati zamore.

Cerkvene zadeve.

Kaplanije ali beneficije cerkve sv. Janeza Kr.

5. Kaplanija altarja sv. Magdalene, ustanovljena leta 1454. od mariborskega župnika Jurja Schwendenkrieg. Posestva, s katerimi je kaplanijo založil, bila so naslednja: Hiša na trgu (pozneje mestna svetovalnica), cigelnica, vinogradi v Vordernbergu in v Celestrinu, in neke njive. Tudi je ustanovitelj za večno luč pred altarjem sv. Magdalene odločil najemščino od 4 mesnic in od 1 hiše v Mariboru. Kaplanu, katerega sta volila mestni župnik in magistrat, je naročeno bilo razun obletnice služiti vsak dan sv. mešo na altarju sv. Magdalene. Od leta 1609 so dohodki te kaplanije odločeni za mestnega župnika. Hišo te kaplanije prodali so leta 1816. V njej je zdaj fantovska šola na stolnem trgu.

6. Kaplanija altarja sv. Roperta, ustanovljena še pred letom 1449, imela je svojo lastno hišo, neki dvor in 3 vinograde. Hišo, ki je stala v „Kukecovi“ ulici, je bil prodal kaplan Juri Tralder trgovcu Matevžu Holzapfelnu leta 1477, kaplanijo so pa mestjani, kakor se poroča, l. 1663 mestnemu župniku prepustili, da je iz njenih dohodkov „kurmeštru“ (sedaj vikarju) vsako leto 50 gld. plačeval.

7. Kaplanija presv. Rešnjega Telesa, katero je ustanovil vtorek po Mihalovem leta 1479 neki Andraž Massoltrer. Kaplan je moral vsak teden enkrat sv. mešo presv. Telesa peti, za ustanovitelja pa vsako leto obletnico in 2 mrtvaški meši opravljati.

8. Kaplanija altarja sv. Florjana. Ustanovitelj te kaplanije ni znan. Imela je hišo v mestu, katero so Mariborčani leta 1657 mestnemu pisarju Mihaelu Seifridu prodali, 3 gorice in 3 njive.

9. Kaplanija vernih duš, ustanovljena na vernih duš dan leta 1520 od Krištofa Haendel. Kaplana dolžnost je bila vsaki teden 3 sv. meše in vsako leto obletnico opravljati na altarju sv. Mihaela.

10. Kaplanijo sv. apostolov. O njej je samo le znano, da je imela vrt v „ušni“ ulici (Lausgasse) in 2 vinograde.

11. Kaplanija, ustanovljena od Ane Marije Hirsch 27. avgusta 1708. Naloga kaplana je bila, vsaki teden sv. mešo služiti na altarju Matere Božje.

12. Kaplanija altarja sv. Mihaela, katero je na Svečnice dan 1438 ustanovila Gera, udovica pokojnega mestjana Erharda Pichlerja. Kaplan tega altarja, ki je vsaki dan sv. mešo in vsako leto obletnico služil v kapeli sv. Mihaela, je imel za vžitek 2 gorici in nekoliko drugega zemljišča. 1869 se je prodalo to zemljišče in se je na njem napravilo novo pokopališče. (Dalje.)

Gospodarske stvari.

Sadno drevje.

(Iz „Gor. gospod. lista.“)

Priporočal sem že mnogokrat pri raznih pri-likah, da bi naši gospodarji vsak prazen in sposoben prostorček zasadili s sadnim drevjem. Posebno sem nasvetoval, da bi ob cestah napravljali zale in koristne drevorede sadnega drevja. Denes hočem kaj več o zasajenji in raznih plemenih sadnega drevja govoriti, kakor sem obljubil čast. občinstvu. Ni vsako plemo enako dobro za vrt, za prosto polje, ali za drevored ob cestah.

Za poslednjo rabo treba takega sadnega drevja, katero je čvrsto, veliko in stanovitno, katerega sad pozno zori in ki je presno le malo ljubega okusa. Za to je tedaj posebno sposobno sadje za sušenje.

Za sadni vrt pa je drevje, katero daje fino in prav zgodnje sadje.

A. Sadno drevje sposobno za zasajanje ob cestah:

Jabelka:

1. Navadni matan; drevo krepko, veliko, sadje se daje dolgo časa hraniti, je okusno in po violicah dišeče. Iz teh jabelk se napravlja izvrstno jabelčevo vino, pa tudi subi krljli so dokaj fini in dobri, kakor je tudi presni jabelčnik (kuhana frišna jabelka) okusen.

Ker je drevo tudi trpežno, smemo imenovati to plemo eno najboljših.

2. Zeleni kozji nos. Drevo veliko, rodovitno in rase povsod. Sad je velik in precej okusen. |

3. Veliki renski bob. Drevo veliko in hitro rasteče, jako trpežno in posebno rodovitno. Sad srednje velikosti, sicer pa dobor.

4. Rudeči stetinec. Drevo hitro rase, je močno, trpežno, in v vsakej zemlji dobro stori. Jabelka so lepa, okusna, sposobna za presno porabo kakor tudi za sušenje. Če bi bilo to drevo tako rodovitno, kakor je sadje njegovo izvrstno, gotovo bi bilo to plemo najboljšo od vsih, kajti za gospodarsko rabo je jako vredno.

Hruške:

1. Šampanjka. Njeno sadje je le za napravo hruševega vina sposobno, ali za to je kaj izvrstna in jo gotovo nobeno drugo plemo ne prekosi.

2. Frankfurtarca. Drevo napravlja hitro lepo košato krono. Hruška (sad) je velika, rujavkasto-rdeče barve, dobra za sušenje in drugo porabo. Ker je sadje tega plemena dobro in ker je drevo jako lepo raščeno, priporočam jo posebno pri sajenji ob cestah.

3. Tepka. Prav dobra za sušenje. Drevo jako rodovitno in stanovitno, čvrsto. Za cestne drevorede prav sposobna.

4. Volkulja. Drevo jako veliko in trpežno, doseže visoko starost. Hruška sicer majhna, pa jako sposobna posebno za mošt.

5. Rumena glava leva. Stanovitno drevo, sadje prav dobro za mošt, pa se presno tudi dalje časa dobro shrani.

B. Sadno drevje sposobno za zasajenje na polji ob njivah, travnikih, pašnikih, po bregih itd.

Jabelka:

1. Grafensteiner. Drevo jako krepko, rodovitno tudi v revnej legi dobro rodi. Sadje je veliko, in ko je dobro zrelo, postane lepo zlatorumeno z nekaterimi rudečkastimi progami, okusa je izvrstnega. Trpi do božiča. Je prav dobro namizno sadje, katero n. pr. Holstinski sadjerejci pošiljajo v velikih množinah na Rusko.

2. Zelena kraljičina (Reinette). Drevo rase krepko, visoko, je redovito. Jabelko je jako okusno in sočnato, se ohrani dolgo časa, tudi celo leto, tedaj do druge jeseni.

3. Zlati angleški zimski hruščevar (Parméne). Drevo rase krepke, visoko, je redovito. Jabelko je okroglo, veliko, zlatorumeno in jako izvrstnega okusa, se ohrani do pozne spomladi. Je prav izvrstno plemo.

4. Rudeči pepinek. Drevo jako hitro rase in je prav rodovito. Jabelko je prve vrste, jako okusno.

5. Zimski boršec žlahni. Drevo rase počasi in še le pozno rodi. Jabelko sicer majhno, toda posebno okusno. Enak je mošanegar.

6. Velika Kaselska reneta. Jako izvrstno sadje. Drevo rase hitro in je rodovito.

7. Virtemberška kraljičica. Trpežno, fino jabelko. Drevo hitro rase, je lepo in rodovito.

8. Kartuzijan. Močno drevo, jabelko trpežno, tudi za mošt sposobno.

9. Zlati Franklinovi pepin. Drevo rodi zgođe, je prav rodovito, jabelko je sicer majhno, rumeno, posebno finega okusa in prijetnega duha. Se hrani dolgo časa do poletja.

Hruške:

Muškateljka. Drevo hitro rase in je redovito. Hruška okusna in za vse prav porabljiva.

Maslenka bela jesenska. Drevo srednje veliko, ljubi vendar le dobro zemljo. Hruška jako okusna.

Suha Martinovka. Drevo sicer ni posebno veliko, rodi vendar prav zdravo in okusno sadje in v vsakej zemlji vspešno stori. Hruška je srednje

velikosti, rujava z dolgim pecljem, prav dobra za sušenje.

Okrogla pomerančnica. Drevo veliko in prav rodovitno; (sad) hruška velika, jajčeve oblike, če je frišna, zelene barve, popolnem dozorela pa je lepo rumenkaste barve, sladkega muškatega okusa.

Zimska apotekarca. Drevo rodovitno, hruška je velika, podolgasta, rudečkaste barve, dobra in sposobna za sušenje kakor za drugo porabo.

(Nadalje.)

O vravnavi zemljiškega davka.

Deželna komisija štajerska je tarife zemljišnega davka, kakor so bili od okrajnih cenilnih komisij izdelani, presodila in popravila, ter jih razposlala županskim uradom in dotičnim okrajnim cenilnim komisijom, da se posestniki sami lahko prepričajo, kako da so tarifi za vsak okraj postavljeni in kako se je to določilo. — Proti tarifom se smejo in sicer do 12. julija t. l. pritožiti pismeno pri cenilnih komisijah: cele srenje, kakor tudi taki posestniki, ki sicer ne stanujejo v srenji, plačujejo pa vendar od zemljišča v dotični srenji vsaj šestinko vsega svojega zemljišnega davka. — V obče je deželna komisija tarife, kakor so jih okr. komisije izdelale ter popravil poročevalec ali deželni inšpektor, znižala.

Dopisi.

Sv. Lenart v Slov. gor., 15. juni. Zbor kat. pol. društva je bil v nedeljo 15. t. m. mnogobrojno od udov in neudov iz celega okraja obiskan, ker se je naznanilo, da se bo razpravljala prav važna stvar. Po nagovoru g. predsednika govoril je povabljeni gost iz Maribora dr. G. in v mičnem, razumljivem in tehtnem govoru dopriča, da se Slovenci zanaprej le državnopravne stranke držati moramo in za državne poslance le može te stranke voliti smemo. Treh strank možje — je djal — se bodo pri prihodnjih volitvah volilecem ponujali za poslance: nemško-liberalni, mladoslovensko-liberalni in državopravni. Slovenski in nemški liberalci so si celó podobni kakor jajce jajcetu; vero črtita oba in cerkev zatirata oba, le da vsak svojo narodnost povzdiguje nad vse. Državnopravna stranka je pa vsem pravična. Kar imate oni stranki dobrega, tudi sprejema pravna stranka; kar je pa napčenega, odmetuje. Ona p. je za zdajne šolske postave, samo da se primerno popravijo, šola naj bo spet verska, pri nas katoliška. Ta stranka hoče za cerkev svobodo, za národe narodne pravice v uradih in šolah, za državo edinost, za dežele pravico odločevati v važnih rečeh; torej je vsestransko pravična. Zato mi Slovenci kot verni katoličani, ki hočemo svoje narodne pravice, pa tudi mir želimo z narodi, voliti zamoremo le državnopravne stranke možá, in

to je vsem znani in mnogo zasluženi g. Herman. — Temu pritrdi zbor s živioklici g. Harmanu. —

V zdajnih okolščinah — pravi dalje g. govornik — se ne sme program o zedinjenju Slovenije, s katerim mladoslovenci toliko ropotajo, v prvo vrsto staviti, ker je po oktoberski diplomu neizvršljiv. Ta je pa trdna podlaga, na katero se imamo postaviti, da ne bomo po zraku mahali. Najprej moramo imeti tako ministerstvo, ki bo pravično zahtevanje Slovencev pripoznalo; dokler pa tega nimamo, se z narodnim programom le nasprotnikom orožje v roke daje, češ, da hočemo „Štajarsko raztrgati.“

Na ta govor je zbor sprejel sledeče sklepe:

I. Kat. politično društvo pri sv. Lenartu sprejme in se slaga popolno s političnimi načeli in mislimi velike katoliške avstrijske državnopravne stranke.

II. Obžaluje protidomородni odpad mladoslovencev pod vodstvom dr. Vošnjaka od katoliško-federalistične stranke, in sicer v tem za vso Avstrijo odločilnem, in svled rogoviljenja mladoslovencev za nas pogubnem trenutku.

III. Protestuje in zavrača mladoslovencev paganski in kat. cerkvi protivni izključljivo narodni program.

IV. Ugovarja zoper vsako vsiljenje mladoslovenskega liberalnega kandidata.

V. Sprejme in proglašá g. Hermana kot kandidata za državni zbor.

Po prav mičnem in jedernatem govoru g. F. iz št. Jurja se je zbor sklenil. Določen nam je s tem načrt delovanja za bodoče volitve.

Iz Slov. goric., 15. juni. (Šolska odgoja.) Ni še dolgo, kar smo na Krempergu dobili novega nadučitelja, ki si zasluži, da ga je pri nameščenju službe okrajni šolski svet pod krila vzel. Kmalu od začetka so se otroci branili k njemu v šolo iti, drugi so mu iz učilnice begali. Nad to prikaznijo strmeče starše in zbegana srca otrok si je mislil s tem pridobiti, da ni več šolske molitve opravljal. Pa kmalu je zvedel, da ima v šoli otroke katoliških staršev, ki niso pri stavbi nove šole toliko žrtvovali za to, da se njihovim otrokom v šoli najdražja svetinja, sv. vera, v srcih duši. — Pred kratkim je tudi očividno pokazal, da je izmed onih, ki šibe v šoli trpeti ne morejo. Nekega dečka je namreč v jezi tako naudrihal, da so ga komaj k zavesti spravili. Sitnih nasledkov te pedagogike se je odkupil z eno dvajsetico. Ko bi pa vendar to eden izmed vaših višjih izvedel, gospodine? —

Sv. Lenart v Slov. gor., 14. jun. (Telova procesija, kat. šola in učitelji) Procesije na Božjega Telesa den so se pri nas udeležili g. okrajni sodnik, sodnjski pristav, vodja gruntnih bukev in uradniki davkarije, velika množina ljudi in šolska mladina, deklice v belej obleki in oven-

čane. Niti trg niti okrajni odbor ni bil zastopan pri slovesnosti. Razjarjeno je pa bilo vse pošteno občinstvo, da nobeden učitelj naše štirirazredne šole in tudi obrtniška učiteljica niso toliko spoštovanja imeli do verskega prepričanja faranov, da bi otroke pri procesiji nadzorovali, kakor bi bila sicer dolžnost njihova vsled ukaza ministerstva dne 8. okt. pr. leta. Odkar je ta vrsta ljudi začela pobotnice v davkarijo nositi, viditi je, da so pozabili, da jih kmet plačuje. Tako seveda ne sodimo o vseh učiteljih. Pa podoba je, da naša šola nima samo namena, semenišče nemškutarije biti, kar je dovolj znano, temuč se tudi odlikovati po brezverstvu od sosednjih šol. Zahvaliti se pa imamo za tako odkritosrčnost. Potreba je, da ljudstvo odgojitelje svojih otrok spozna, in da tudi ministerstvo sprevidi, kaj da se pravi, podložnikov imeti, ki so proti kat. cerkvi podkurjeni, katero blizo toliko poznajo kot kitajske rudnike!

Od sv. Martina na Paki, 10. rožnika 1873. Žalostni prigodek se je v tukajšni okolici pretekli teden naključil. Krčmar in posestnik Franc Bizjak je v strašni steklinski bolezni na naglem umrl. Pokojni je bil pred štirimi tedni od svojega lastnega psa na levo roko vgriznen, ktere ga je hotel, ker je bil bolan, z zdravili zaliti. V jezi pusti drugi dan psa ustreliti in od bližnjega živinozdravnika znotraj preiskati, in ta je psa za zdravega (?) spoznal; rano na svoji roki pa je pustil pokojni od ranocelnika S. L. na naglem ozdraviti, brez da bi jo bil izžgal.

27. dan potem, t. j. na binkoštno nedeljo, začne pokojnega že nekoliko po levi roki trgati, še hujše v ponedeljek, ter se razširi bolenje po celem životu; zvečer se pusti s sv. zakramenti preskrbeti, na binkoštni vtorek, poslednji dan svojega življenja, naredi zjutraj v pričo 3 mož poslednjo oporoko in potem čeli dan toži nad strašnim vretjem krvi in nad znotranjimi bolečinami.

Po solnčnem zahodu tistega dne pa so se že videle prikazni stekline: strah pred vodo in lučjo, krč in cukanje, slina itd. Očitna pohvala toraj našemu vrlemu, častivrednemu gosp. kaplanu F. J., kateri so tisti trenutek ljudi od bolnika spravili in njega zaprli, ključ pa potem obč. predstojniku izročili, da se vendar ni nobena nesreča prigodila, ker je rajni že popred sam rekel, da, ko bi on tako zveden ne bil, bi že bil vse ogrizel. — Ob 11. uri zvečer pokojni po velikem vpitju in razbijanju pade in leže na tleh umre, zapustivši žalostno ženo in troje čisto malih otrok. —

Ta žalostna prigodba naj služi v poduk, da se varujete psov kolikor mogoče, in če pes pri hiši zboli, dajte ga brž konjedercu, ne pa da bi ga sami s zdravili zalivali.

Fr. St. obč. predst.

Iz starega trga, 15. junija. Lepo pa žalostno slovesnost smo večeraj imeli: g. Martina Apačnika, bogoslovca 4. leta, smo pokopali. Že več

let je rajni na želodcu bolehal, pa je zopet okrevaj; letos od novega leta sem pa je vedno hujše prihajalo, začel je kri pljuvati; sred posta pride domú k svojim starišem na počitek, misleč, da mu bo krepki zrak k zboljšanju pomagal; ali prišel je — česar se ni nadejal, na večni počitek domu.

S sv. zakramenti previden, je na sv. Rešnjega telesa den zjutraj okoli dveh mirno v Gospodu zaspal.

K pogrebu je rajnega spremljalo, kljub slabemu vremenu, dvanajstero duhovnikov in četero bogoslovcev, in pa ogromna množica ljudstva.

Besedo rajnemu na slóvo so prav genljivo govorili č. g. dekan Fr. Bruner, — in ko so truplo v zemlje krilo položili, smo mu zapeli žalostinko Tomaževičevo. —

Ta pogreb pa nam je na novo pokazal, kako še kmečko ljudstvo duhovski stan v časti ima, kajti dasiravno je bil pot tisti den silno slab in je dež curkoma lil, se je nabralo ljudi, da se je vse trlo.

Konečno še omenim, da je od l. 1871, t. j. v dveh letih rajni A. že drugi bogoslovec iz naše fare, ki je pred dovršenjem svojih študij iz sveta poklican. Ali ni to, kakor da bi Bog sam število duhovnikov menjšal, in jih rajše v boljši svet klical, ker jih mnogoteri toliko sovražijo in znaničujejo. Tudi v tej stvari so liberalci huda duševna kuga za ljudstvo.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Denes smo primorani polit. ogled začeti z domačimi zadevami. „Slov. Narod“ je namreč v štev. 136. dné 17. t. m. prinesel pod črko x „iz slov. Štajerja“ članek, ki je poln osobnosti in s toliko strastjo pisan, da bi res upanje sporazumljenja zginoti moralo, ko bi vsi narodnjaki takošne politično-verske nazore imeli, kakor ta štajerski iksler. V pretres že tolikokrat odbitih laži se zopet spuščati ne moremo; razglasili bomo prihodnjič program „pravne stranke“, kakor so ga že zdavno razglasile „Novice“ in mnogi drugi federalistični časniki. Iz programa se bo vsak pameten človek prepričal, da ni res, da bi ta program nasprotnoval „narodnemu“ programu slovenskemu. Sicer je pa to celó prazno pričkanje. Vsa jeza nasprotno-liberalne stranke proti nam in programu „pravne“ stranke izvira odtod, ker poudarjamo tudi pravice kat. cerkve. Zakaj pa to storimo zdaj? Zato, ker mora sedanja vlada v prihodnjem drž. zboru predložiti postave, ki imajo po želji liberalne stranke veljati namesto pogodbe s papežem, katero so zavrgli. Tu bo šlo za bitstvene pravice kat. cerkve, za najvišje koristi kat. slovenskega ljudstva, in mi moramo poročstva imeti, da bodo kandidati pravi možje. Mi zares nismo krivi, če „Narod“ tega ne ume ali

umeti noče; žalostno je pa, da ovi list, namesto v teh rečeh s konservativnimi Slovenci se pogovoriti in na sporazumljenje delati, o vsem tem molči in vedno le razprtijo dela in hujška, češ, da smo konservativni Slovenci narodnemu programu se zneverili!! —

Nečastno je pa naravnoč za moža, ki dela v „Narodu“ politično vreme, očitati nam, da iščemo „spasenja“ (rešenja) iz vseh nadlog, ki nas stiskajo, „v prevagi verstva.“ Naj nam iksler le eden članek v „Gospodarju“ pokaže, v katerem bi bili to trdili! Nasproti nam pa še „Narod“ sam oponaša, da se „pečamo skoro izključljivo z visoko politiko.“ Pač slabo pričevalo za „Narod“, če se ne more povzdigniti do one politične višine, da bi spoznal, kako važen faktor da je v državi ravno svobodna katoliška cerkev, za kar se mi in to najbolj iz ljubezni do kat. ljudstva bojujemo. — Kar slednjič dopisnik iksel o reakciji kvasi, češ, da „pravna“ stranka v reakcijo, v obsolutizem in Bog ve v kakošne strahove žene, so le domišljije dopisnikov, kateri tega programa ni čital, ali ga pa ni razumel, sicer bi ne mogel pisati takih bedarij. Najlepše je pa to, da dopis iz Dunaja v isti številki „Naroda“ blizo vse to priporoča, kar naš iksel na čelu lista pobija! — Vlada skuša pred volitvami, ako bo mogoče, dunajsko borzo na bolj trdne noge postaviti. V ta namen so se te dni ustavaški bogatini z ministroma trgovine in finance posvetovali, kako in kaj. Kakor poroča v teh zadevah vsevedoča „N. fr. Pr.“, so se „gledé na politiko (t. j. na korist prihodnjih volitev), kakor tudi na finance zedinili v sklepu, odločno delati na to, da se vpadlo zaupanje zopet povzdigne in borzni krizi v okom pride.“ Bo težko kaj kruha iz te moke!

Vnenje države. Nemški cesar Vilelm je iz Emskih toplic na Dunaj glas dal, da mu stan njegove bolezni ne pripušča priti na Dunaj razstave gledat. Namesto njega pride konec t. m. nja kraljeva gospa. Uzrok temu pa tiči menda bolj v politiki, kakor v krču po kostéh. — V nem. državnem zboru so liberalni poslanci hoteli stroške za poslanca pri papežu s proračuna zbrisati; le ko jim je Bismark razložil, da se „poslednja nit“ sporazumljenju z rimsko stolico ne sme prtrgati, dobil je vladni predlog potrebno večino. — Čuje se pa, da hoté liberalci, ko pride proračun do tretjega branja v zbornici, tačas še enkrat vse žile napeti, da z neprivoljenjem tega stroška svoje sovraštvo proti kat. cerkvi očitno pokažejo.

Na Francoskem se rudečkarji v narodni skupščini kar jeze penijo zoper konservativno vlado, ktere se lotijo, kedar le morejo, toda zastonj. Tako je vlada prepovedala neki rudečkarški list, in prijatelji lista so predlagali nazaupnico ministru notranjih zadev; predlog je pa bil z večino odbit in minister je obljubil, da hoče vlada neustrašeno neporedneže krotiti in poštene ljudi braniti. — Da se vladi bati ni treba, kaže to, da je skupščina

poslanca Rance-a, ki je bil ud pariške rudečkarške družbe „komune“, in v Lyonu celó za poslanca se volil, zdaj v zatožni stan spravila. —

Razne stvari.

(Okrajni zastop gorogranski.) Iz gorenje Savinske doline se nam poroča: Volitve v okrajni zastop so srečno končane. Tukaj ni boja med Nemci in Slovenci, ker so prebivalci vsi narodni, Nemcev pa najdeš le par med uradniki. Razloček bil je le ta, da so dosedaj Gorogranci večino imeli, letos so pa zmagali Savinčani, ki zastopajo večino prebivalstva in obrtnije. Izvoljeni so gg.: za prvosednika J. Krulec, tržan in krčmar na Ljubnem; namestnik Jož. Lipold, vel. posestnik v Mozirji; za odbornike: A. Goričar, poštar in vel. posestnik v Mozirji, A. Jevčev in Mokaj iz spodnje Rečice, Zmavec p. d. Korošec iz Ljubnega, Mikuš iz Gornjega grada in Robnik, p. d. Juvan, iz Luč.

(Nemčurji na cedilu.) Slovenjegraški župan Kaligarič je ondašnje kmetske župane, ki so 7. t. m. pri glavarstvu nekaj opraviti imeli, k sebi poklical ter jim ponudil Seidl-na in menda Perko, ki je pa slednji čas odstopil, da si naj enega ali drugega za poslanca že zdaj izberejo in v ta namen svoja imena podpišejo. Župani so pa modro odgovorili: „Zato je še čas, moramo se poprej med seboj pogovoriti,“ — in nobeden se podpisal ni! — To je lepi sad modro ravnane kat. pol. društva v Slov. Gradcu.

(Tednik nebodigatreba.) „Narod“ razglaša na vse usta, da bode s 1. julijem izhajati začel nov tednik za kmetsko ljudstvo, tiskan v „narodni tiskarni“ v Ljubljani. Namenjen je liberalnost med kmeti širiti, spodbijati „male tednike“: „Gospodarja“, „Glas“ in „Novice“. No srečo dobro! „Gospodar“ se tega tednika čisto nič ne boji, marveč bo, kakor doslej, poštenim Slovincem kazal zvijače liberalcev, ter si je svest, da ga bodo, kljub nekršenemu, prav nepotrebnemu tekmeču, brali in podpirali vsi poštene Slovenci kakor dozdej.

(Ljutomerska čitalnica) napravi v nedeljo 22. t. m. ob 4. popoldne pri sv. Križu, na travniku gospe Zadavec **veselico**, h kateri se vljudno vabijo gg. družabniki in drugi domoljubje. Program obsega: 1) Govor; 2) deklamacije; 3) „Svojeglavneži“, vesela igra; 4) petje; 5) tombolo; 6) godbo, ples in razveseljevanje. Odbor.

(Pri banki „Sloveniji“) se je v nedelje 15. t. m. v seji pravičnega sveta ravnateljstvo ponovilo. Izvoljeni so gg.: Dr. Kar. Bleiweis, Šolmajer, Vilhar, Pirnat (že poprej ravnatelj). Dr. Zarnik je pa že poprej sam izstopil iz opr. sveta in ravnateljstva. Ti nesrečni „Brencej“ ti!

(Kako se nemškutarjem podkadi.) Nemškutarski zdravnik je hotel v Hoteški fari na Kranjskem kozé staviti in pošlje g. župniku nemško naznanilo s

prošjo, da se naj v cerkvi razglasi. Župnik to storijo ter preberejo iz predižnice od besede do besede nemško naznanilo. Ko pride zdravnik na določeni den, ne najde ne enega otroka na mestu. Ves zavzet vpraša župnika, ali niso naznanila prejeli in razglasili? Župnik odvrnejo, da so stvar sicer razglasili, da pa dolžni niso, zdravnikove nemške razglase prevajati, ampak naj zdravnik sam skrbi, da bode slov. ljudstvo njegove razglase umelo.

Poslano.

Došli meni „Politični listi I“ (za 1 gld.!! vrednosti jih je) me primorajo, da se očitno v „Slov. Gospodarju“ oglasim, da, če mene gospod dr. Vošnjak v svoji prečudni taktiki s par vrsticami med svoje govornike hinavsko in svojevoljno prišteva, jaz njemu in njegovim tovarišem v Celji 25. maja t. l. izrečene nezaupnice nikdar ne prekličem.

Gornji-Dolič 17. junija 1873.

Janez Vivod, l. r.

Nova kupčija.

S tem naznanjam p. n. občinstvu, da sim na tukajšnjem tržišču pričel novo kupčijo z galanterijskim, drobnim- in norimberskim blagom.

Naj bode moje podvzetje dobrovoljnosti vaše priporočeno.

Z odličnim spoštovanjem

Ivan Pucher.

Maribor, v gospodski ulici,
v Pajerjevi hiši.

2—6

Puške po nizki ceni. 1—2

Iz Damaska lefošé (Lefauchaux) dvocevka po 29, 32, 34, 35, 38, 40 do 70 gld. — Dvocevka, ki se od spredež baše: 18, 22, 25, 27 do 30 gld. — Dvocevka z risanimi cevi in z bržčekom 24, 26, 28 do 30 gld. — Dvocevka nerisana 11 gld. 80 kr., 13, 14, 15 do 16 gld. — Enoccevka 6 gld. 50 kr., 7 gl., 7 gl. 50 kr. — Revolver šeststrelni 8, 10, 12, 14, 16, 18 do 25 gld. — Pištola dvocevka 2 gld. 20 kr., 2 gld. 50 kr., 3, 4 do 7 gld.; enoccevka 1 gld. 30 kr., 1 gld. 50 kr., 2 do 3 gld. — Kapselnove puše, Šajbaršče puše, nabijavnice, patrone (naboje) itd., po **nizki fabriški ceni** in po pošt-nem povzetju (Nachnahme) priporoča

Matej Soršak,

v Kropi na Gorenjskem (Krain).

 Kdor denar naprej pošlje, dobi provizijon.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan	7	30	7	10	7	—	5	45
Rži	4	30	4	—	4	20	3	80
Ječmena	3	80	3	70	4	—	3	—
Ovsa	2	30	2	40	2	60	2	—
Turšice (koruze) vagan	4	50	4	20	4	—	4	35
Ajde	3	90	4	10	4	—	4	—
Proza	4	—	3	80	4	—	—	—
Krompirja	2	30	1	50	2	—	—	—
Sena cent	1	50	1	80	1	20	1	—
Slame (v šopkih)	1	40	1	80	—	80	1	40
„ za steljo	—	90	1	10	—	60	—	—
Govedine funt	—	30	—	32	—	32	—	24
Teletine	—	29	—	30	—	28	—	24
Svinjetine	—	31	—	30	—	40	—	30
Slanine	—	35	—	36	—	38	—	36

Najnovejši kurzi na Dunaju.

	fl.	kr.
Zedinjeni drž. dolg (100 gl.) 4 gld. 20 kr. %	68	65
Upne (kreditne) srečke po 100 gl. prvotne vrednosti, brez obresti, pa s 4kratnim srečkanjem	176	—
Ažijo srebra	112	—
„ zlatá	5	28

Loterijske številke:

V Gradcu 14. junija 1873: 17 31 59 66 63.

Prihodnje srečkanje: 28. junija.

Oznanilo.

Dva brata, učiteljska sina, z dobrimi spričevali, iščeta službe za organista in cerkovnika skupaj. Služba se lahko hitro nastopi.

Pisma se naj pošljejo pod adresó A. S. 187 v národno tiskarno v Mariboru. 2—3

Oglasnik. 2—2

Nove gotično narejene orgle z desetimi registri se prodajo in plača se v obrokih (Ratenzahlung). Oglasi se spremejo pri L. Ebner-u orglarju v Mariboru šte. 27 v Meljenji (Mehling).

Priporočilo.

Podpisani naznanja čast. občinstvu, da ima po **najnižji ceni** na prodaj: Prav dobro zmlatih **olnjatih barv, firnaža, terpentina, laka, suhih barv** vsake vrste, kakor tudi vsakoršnih **ščetink** (penželnov).

H. Billerbek,

malar in lakirar v Mariboru,
koroški ulici šte. 227.

1—3